

Početna Stranica > ... > Obiteljskopравни Predmeti I Nasljeđivanje > Razvod Braka I Zakonska Rastava > Italy

Razvod braka i zakonska rastava

Sadržaj omogućio

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Koji su uvjeti za dobivanje razvoda?

Zakonski uvjeti za razvod utvrđeni su zakonom (vidjeti odjeljak 2.). Sud mora provjeriti jesu li ispunjeni zakonski uvjeti za donošenje presude o razvodu braka.

Te se provjere moraju obavljati čak i ako dva bračna druga zajednički podnesu zahtjev za razvod braka. Sporazum bračnih drugova nije sam po sebi osnova za razvod — u stvarnosti, prema tome, u Italiji ne postoji sporazumni razvod braka: sud mora uvijek, prije odobravanja razvoda, utvrditi činjenice na kojima se temelji zahtjev.

Ako je brak sklopljen u skladu s Građanskim zakonikom, on prestaje razvodom, a ako su stranke vjenčane u crkvi i brak je unesen u matičnu evidenciju rođenih, vjenčanih i umrlih, on razvodom prestaje postojati u građanskom pravu. U postupku mora sudjelovati javni tužitelj.

Izvori: Zakon br. 898 od 1. prosinca 1970., kako je izmijenjen Zakonom br. 436. od 1. kolovoza 1978., Zakonom br. 74 od 6. ožujka 1987. i Zakonom br. 55 od 6. svibnja 2015.

2 oji su razlozi razvoda?

Bračni drug može zatražiti razvod na temelju sljedećih osnova:

1. ako je, nakon vjenčanja, drugom bračnom drugu pravomoćnom presudom utvrđena krivnja za teško kazneno djelo, bez obzira na to je li ono počinjeno prije ili nakon vjenčanja, odnosno:

- osuđen je na doživotni zatvor ili zatvorsku kaznu u trajanju od više od 15 godina, koja može biti zbroj više kazni, za kaznena djela s predumišljajem, osim za politička kaznena djela ili kaznena djela počinjena „zbog razloga s posebnom moralnom i društvenom vrijednosti“ (*motivi di particolare valore morale e sociale*)

- osuđen je na zatvorsku kaznu zbog incesta (članak 564. Kaznenog zakona) ili kaznenih djela protiv spolne slobode u skladu s člancima 609.-bis (spolno zlostavljanje), 609.-quater, 609.-quinquies ili 609.-octies (koji su uvedeni Zakonom br. 66 od 15. veljače 1996.)

- osuđen je na zatvorsku kaznu zbog ubojstva sina ili kćeri ili za pokušaj ubojstva bračnog druga ili sina ili kćeri

- osuđen je na zatvorsku kaznu, kada je osobi utvrđena krivnja na više osnova zbog teške tjelesne ozljede, neispunjenja obveze uzdržavanja obitelji, zlostavljanja obitelji ili maloljetnika, utjecaja na psihički nestabilne osobe na štetu bračnog druga ili djece, osim ako je podnositelj zahtjeva za razvod isto tako osuđen kao supočinitelj za kazneno djelo ili ako je par ponovno započeo zajednički život

2. u sljedećim slučajevima:

- drugi bračni drug oslobođen je optužbi za incest ili spolno zlostavljanje navedenih u točki 1. podtočkama (b) i (c), ako je sud utvrdio da tuženik ne može nastaviti ili vratiti se živjeti s obitelji

- par je već bio zakonski rastavljen, sporazumno ili na zahtjev jedne od stranaka, u neprekinutom razdoblju od:

1. najmanje dvanaest mjeseci od trenutka kad se par pojavio pred sudom u postupku zakonske rastave;
2. šest mjeseci u slučaju sporazumne rastave, među ostalim kada je sporna presuda sporazumno riješena;
3. ili šest mjeseci od potvrđenog datuma navedenog na sporazumu o rastavi koji je postignut nakon pregovora u prisutnosti odvjetnika ili od datuma isprave u kojoj je utvrđen sporazum o rastavi sklopljen pred matičarom;

- kazneni postupak povodom jednog od kaznenih djela iz točke 1. podtočaka (b) i (c) prekinut je zbog zastare, ali sud za razvod utvrdio je da kazneno djelo inače donosi kaznenu odgovornost

- u kaznenom postupku povodom kaznenog djela incesta utvrđeno je da nije bilo kaznene odgovornosti jer djelom nije prouzročen „javni skandal“

- drugom bračnom drugu, koji je strani državljanin, odobren je poništaj ili prestanak braka u inozemstvu ili je on u inozemstvu sklopio novi brak

- brak nije konzumiran

- jedan od bračnih drugova službeno je promijenio spol, u tom slučaju zahtjev za razvod može podnijeti osoba koja je promijenila spol ili drugi bračni drug.

Ukratko, osim scenarija iz „kaznenog prava“ (koji, osim osuda za teška kaznena djela, uključuju slučajeve kada je osoba oslobođena zbog smanjene uračunljivosti, slučajeve kada je nastala zastara za kazneno djelo i slučajeve incesta kada ne postoji objektivni zahtjev za kaznenu odgovornost), postoje sljedeće moguće osnove za razvod: zakonska rastava, poništaj, prestanak ili novi brak koji je drugi bračni drug sklopio u inozemstvu, nekonzumacija braka i promjena spola.

3 Koje su pravne posljedice razvoda s obzirom na:

3.1 osobne odnose između supružnika (npr. prezime)

Presuda o razvodu braka proizvodi učinke navedene u nastavku.

Prvo, prestaje bračni odnos: svaka stranka postaje samac i može se ponovno vjenčati.

Žena gubi suprugovo prezime ako ga je dodala svome: međutim, sud može ženi, na njezin zahtjev, odobriti da uz svoje zadrži i suprugovo prezime ako se pokazalo da je to u njezinu najboljem interesu ili interesu djece zbog razloga koje vrijedi zaštititi.

Razvodom se ne prekida srodstvo, a posebno se ne uklanja zapreka braku zbog srodstva u izravnoj liniji (članak 87. stavak 4. Građanskog zakonika).

Bračni drugovi koji su stranci ne gube državljanstvo koje su stekli brakom.

3.2 podjelu imovine supružnika

Razvodom prestaje postojati zajednička imovina utvrđena zakonom (*comunione legale*, što uključuje svu kupljenu imovinu koju su bračni drugovi zajednički ili odvojeno kupili za vrijeme braka, osim osobnih stvari iz članka 179. Građanskog zakonika) i sve fondove uspostavljene za potrebe obitelji (*fondo patrimoniale*). Međutim, takav fond i dalje postoji dok djeca ne postanu punoljetna. Razvod nema učinka na zajedničku imovinu na koju se primjenjuju drugi mehanizmi (*comunione ordinaria*, na primjer, roba stečena *pro rata* prije braka ili za vrijeme braka ako je za vrijeme braka bilo predviđeno da će se imovina bračnih drugova odvojeno čuvati (*separazione dei beni*)): veza u odnosu na zajedničku imovinu takve vrste može se prekinuti na zahtjev jednog od bračnih drugova.

Roditelju koji živi s maloljetnim djetetom može se odobriti pravo da nastavi živjeti u domu bivših bračnih partnera ako je ostanak u tom domu u interesu djeteta.

3.3 maloljetnu djecu supružnika

Sud koji donosi presudu o razvodu dodijelit će zajedničko skrbništvo nad maloljetnom djecom; samo se u iznimnim slučajevima djeca daju u isključivo skrbništvo jednom roditelju. Sud utvrđuje i pravila o vremenu koje će maloljetna djeca provoditi s roditeljem koji ne živi u zajedničkom kućanstvu, daje upute o upravljanju imovinom djece i određuje mjesečni doprinos za uzdržavanje djece koji se plaća roditelju koji živi s djecom.

3.4 obvezu plaćanja naknade za uzdržavanje drugom supružniku?

Pri odobravanju razvoda sud, na zahtjev stranke, nalaže redovito plaćanje naknade za uzdržavanje stranci koja nema dovoljno sredstava ili koja ta sredstva ne može pribaviti zbog objektivnih razloga. Obveza plaćanja naknade za uzdržavanje prestaje ako primatelj sklopi novi brak. Ako su obje stranke suglasne, naknada za uzdržavanje može se platiti u obliku jedne transakcije prenošenjem prava vlasništva nad imovinom na bračnog druga koji je korisnik naknade (više pojedinosti nalazi se u odjeljku „[Zahtjevi za uzdržavanje – Italija](#)”).

Bračni drugovi koji ne plaćaju naknadu za uzdržavanje u slučaju rastave ili nakon razvoda time čine kazneno djelo nepomaganja svojoj obitelji (članak 570. Kaznenog zakona).

Postoje i drugi učinci. Bračni drug koji je razveden i koji nije sklopio novi brak te ima pravo na naknadu za uzdržavanje ima pravo i na udio otpremnine isplaćene drugom bračnom drugu. U slučaju smrti bivšeg bračnog druga, nadživjeli bračni drug ima pravo na mirovinu za nadživjele članove obitelji ili mora dijeliti tu mirovinu sa sljedećim nadživjelim bračnim drugom i pravo na isplatu iz ostavine pokojnika, ako se nadživjeli bračni drug nalazi u financijski nepovoljnom položaju. Zakonom je isto tako dopušteno bračnom drugu koji ima pravo na naknadu za uzdržavanje da registrira sudsku hipoteku ili zatraži oduzimanje imovine bračnog druga koji je dužan platiti naknadu za uzdržavanje.

4 Što pravni pojam „zakonska rastava” znači u praksi?

Zakonska rastava znači da bračni drugovi prema zakonu više ne moraju zajedno živjeti. Sama *de facto* rastava nema učinka (osim u situacijama nastalima prije Zakona o reformi br. 151 od 22. svibnja 1975.).

Zakonskom rastavom ne prestaje bračni odnos, već samo postaje slabiji.

Zakonska rastava može nastati na temelju presude ili uzajamne suglasnosti.

Izvori: materijalna pravila utvrđena su u Građanskom zakoniku (članci 150. i dalje; za pitanja o nasljeđivanju vidjeti članke 548. i 585.).

5 Koji su uvjeti za zakonsku rastavu?

U slučaju zakonske rastave, odnosno rastave po nalogu suda, nužno je utvrditi da bračni drugovi više ne mogu zajedno živjeti.

Ako je ispunjen taj uvjet, sud će, na zahtjev jednog od dva bračna druga, izdati nalog za rastavu, čak i ako je to protivno željama drugog bračnog druga.

U iznimnim slučajevima sud može odgovornost za rastavu prenijeti na jednog od bračnih drugova: to ima utjecaja na dodjelu naknade za uzdržavanje za vrijeme rastave i nakon razvoda i na prava nasljeđivanja. U postupku sudjeluje javni tužitelj.

Zakonska rastava na temelju uzajamne suglasnosti temelji se na sporazumu između bračnih drugova, ali proizvodi pravne učinke tek nakon odobrenja suda, koji je odgovoran osigurati da su sporazumi koje su sklopile stranke u prevladavajućem interesu obitelji. Ako sporazum o skrbništvu nad djecom i uzdržavanju nije u interesu djeteta, sud će ponovno sazvati stranke i zatražiti nužne promjene. Ako stranke ne postupe u skladu s nalogom suda, sud može odbiti odobravanje rastave.

6 Koje su pravne posljedice zakonske rastave?

Osobni odnosi: zakonskom rastavom (na temelju naloga suda ili uzajamne suglasnosti) prestaje postojati zahtjev za sve oblike pomoći povezane sa zajedničkim životom. Ne primjenjuje se ni pretpostavka očinstva. Žena ne gubi prezime supruga ako ga je dodala vlastitom prezimenu, ali sud joj može, na zahtjev supruga, zabraniti uporabu tog prezimena ako bi mu takvom uporabom mogla prouzročiti veliku štetu. Sud može ženi odobriti i nekorištenje suprugova prezimena ako bi takvom uporabom naštetila sebi.

Vlasništvo nad zajedničkom imovinom: zajednička imovina prestaje postojati po proglašenju nestanka ili pretpostavljene smrti jednog od bračnih drugova, poništaju braka ili prestanku građanskopravnih učinaka braka, zakonskoj rastavi, sudskoj podjeli imovine, uzajamno usuglašenoj promjeni bračnog odnosa ili po proglašenju stečaja jednog od bračnih drugova.

U slučaju zakonske rastave, suvlasnički odnos u pogledu imovine bračnih drugova prestaje kada sud odobri odvojeni život bračnih drugova ili od datuma potpisivanja zapisnika o sporazumnoj rastavi bračnih drugova pred predsjedavajućim sucem, pod uvjetom da je taj zapisnik odobren. Nalog kojim se odobrava odvojeni život bračnih drugova šalje se matičaru kako bi se prestanak zajedničke imovine mogao evidentirati.

Roditeljska odgovornost: sud koji odobrava rastavu odlučuje o skrbništvu nad maloljetnom djecom i utvrđuje iznos naknade za uzdržavanje koju mora plaćati roditelj s kojim djeca ne žive ili, u iznimnim slučajevima isključivog skrbništva, roditelj kojem skrbništvo nije odobreno. Pri odobravanju prava na život u obiteljskom domu, roditelj koji živi s djetetom ima prioritet (za više pojedinosti vidjeti „[Roditeljska odgovornost - Italija](#)”).

Dodjela naknade za uzdržavanje: sud bračnom drugu koji nije odgovoran za rastavu na njegov zahtjev odobrava pravo da mu drugi bračni drug plaća naknadu za uzdržavanje, ako bračni drug nema dovoljno vlastitih sredstava. Bračni drug kojem je to potrebno nastavlja ostvarivati pravo na naknadu za uzdržavanje, odnosno na redovitu isplatu sredstava potrebnih za život, čak i ako je taj bračni drug odgovoran za rastavu (za više pojedinosti vidjeti „[Zahtjevi za uzdržavanje - Italija](#)”).

U slučaju razvedenih bračnih drugova izričito je predviđena automatska prilagodba naknade za uzdržavanje zbog inflacije. To je sudskom praksom prošireno na rastavljene parove.

Mjere koje su propisane u sudskom nalogu u pogledu skrbništva nad djecom i izračuna naknade za uzdržavanje djece i bračnog druga podliježu daljnjim izmjenama. Neispunjavanje obveze plaćanja naknade za uzdržavanje kazneno je djelo u skladu s člankom 570. Kaznenog zakona.

Rastava sa ili bez odgovornosti: rastavljeni bračni drugovi koji se ne smatraju odgovornima za rastavu imaju jednaka prava nasljeđivanja kao i bračni drugovi koji nisu rastavljeni.

Bračni drugovi koji se smatraju odgovornima za rastavu imaju pravo samo na naknadu za uzdržavanje iz ostavine pokojne osobe i samo ako su u trenutku postupka o nasljeđivanju imali pravo na naknadu za uzdržavanje od pokojnog bračnog druga (članci 548. i 585. Građanskog zakonika).

Ostali učinci: u slučaju neispunjenja obveze nalogom za rastavu odobrava se pravo na registraciju sudske hipoteke. Isto tako, na zahtjev osobe koja ima pravo, sud može naložiti oduzimanje imovine odgovornog bračnog druga ili izdati nalog za zapljenu primitaka od rada.

7 Što izraz „poništenje braka” znači u praksi?

U skladu s člancima 117. i dalje Građanskog zakonika brak se može poništiti u nizu različitih slučajeva. Predmet je najbolje razmotriti na temelju nevaljanosti, uzimajući u obzir osnovu za nevaljanost i zakon primjenjiv u svakom predmetu.

Brak se smatra nevaljanim ako je narušen zbog nedostataka navedenih u zakonu, ali nedostatak mora biti naveden pri pokretanju postupka pred sudom.

Zahtjev za poništaj braka ne prenosi se na nasljednike, osim ako je već u tijeku postupak donošenja presude. U postupku mora sudjelovati javni tužitelj.

Izvori: materijalna pravila sadržana su u člancima od 117. do 129.a Građanskog zakonika.

8 Koji su uvjeti za poništenje braka?

Brak se može poništiti zbog bilo kojeg od sljedećih razloga (članci 117. i dalje Građanskog zakonika):

1. jedan od bračnih drugova još je bio u prethodnom braku. Poništaj je apsolutan i nema zastare. Zahtjev može podnijeti bračni drug, izravni rođak u uzlaznoj liniji, javni tužitelj ili bilo koja druga osoba s legitimnim interesom;
2. *impedimentum criminis*: brak su sklopile dvije osobe od kojih je jedna osuđena za ubojstvo ili pokušaj ubojstva bračnog druga drugoga. Poništaj je apsolutan i nije ga moguće pobiti te ga može zatražiti bilo koji bračni drug, javni tužitelj ili bilo koja osoba s legitimnim interesom;
3. brak se ne može sklopiti zbog psihičke bolesti jednog od bračnih drugova: nalog kojim se proglašava takva bolest može se izdati i nakon vjenčanja ako je moguće dokazati da je bolest postojala u trenutku vjenčanja. Brak može osporiti skrbnik, javni tužitelj ili bilo koja druga osoba s legitimnim interesom;
4. jedan od bračnih drugova imao je smanjenu uračunljivost (*incapacità naturale*): brak može osporiti bračni drug koji, iako nema potvrdu da je nesposoban, može dokazati da je stupio u brak dok je bio neuračunljiv. Zahtjev nije moguće podnijeti ako je par živio zajedno dulje od godine dana otkad je podnositelj ponovno postao uračunljiv;
5. jedan od bračnih drugova bio je maloljetan: zahtjev može podnijeti bilo koji od bračnih drugova, javni tužitelj ili roditelji. Maloljetnikovo pravo na podnošenje zahtjeva istječe godinu dana nakon stjecanja punoljetnosti;
6. postojale su rodbinske veze, obiteljske veze ili veze nastale posvojenjem: na osnovu za nevaljanost može se pozvati bilo koji od bračnih drugova, javni tužitelj ili bilo koja druga osoba s legitimnim interesom, osim ako je prošlo godinu dana ili više od vjenčanja i u slučaju da je unatoč vezama bilo moguće zatražiti odobrenje za brak;
7. prisila, strah i greška: pristanak je dobiven pod prisilom, ili je rezultat iznimno velikog straha od događaja koji su izvan kontrole bračnog druga, ili je došlo do zamjene identiteta ili greške povezane s bitnim osobnim preduvjetom drugog bračnog druga, u skladu s člankom 122. Građanskog zakonika. Zahtjeve može podnijeti bračni drug čiji je pristanak bio neispravan zbog jedne od tih osnova, osim ako su bračni drugovi zajedno živjeli godinu dana nakon prestanka prijetnje nasilja ili otkrića greške;
8. simulacija: brak može osporiti bilo koji od bračnih drugova ako su sklopili brak i pritom se sporazumjeli da neće ispunjavati obveze ili ostvarivati prava koja iz njega proizlaze. Zahtjev za poništaj moguće je podnijeti u roku od godine dana od vjenčanja. Međutim, zahtjev nije moguće podnijeti ako su bračni drugovi zajedno živjeli kao muž i žena nakon vjenčanja, čak i nakratko.

9 Koje su pravne posljedice poništenja braka?

Ako su bračni drugovi postupali u dobroj vjeri (tj. nisu bili svjesni prepreke pri sklapanju braka), brak se smatra valjanim do poništaja i poništaj stupa na snagu od trenutka kada je zatražen (načelo „pretpostavljenog braka” (*matrimonio putativo*)). Brak koji je proglašen ništavim ima učinke valjanog braka u odnosu na djecu, čak i ako su oba bračna druga postupala u lošoj vjeri.

Sud isto tako može zahtijevati od jednog od bračnih drugova da periodično, ali ne dulje od tri godine, uplaćuje novčane iznose drugom bračnom drugu ako drugi bračni drug nema dovoljno sredstava i nije sklopio novi brak.

Ako je samo jedan od bračnih drugova postupao u dobroj vjeri, brak ima učinke u korist tog bračnog druga i djece. Bračni drug koji nije postupao u dobroj vjeri mora platiti pravednu naknadu koja odgovara naknadi za uzdržavanje za razdoblje od tri godine i mora dalje plaćati naknadu za uzdržavanje ako obvezu uzdržavanja nemaju druge osobe.

10 Postoje li načini alternativnog izvansudskog rješavanja pitanja povezanih s razvodom bez obraćanja sudu?

Uredbom sa zakonskom snagom br. 132 od 12. rujna 2014., koja je pretvorena u Zakon br. 162 od

10. studenoga 2014., talijanska vlada predvidjela je dva nova alternativna izvansudska postupka:

1. stranke mogu sastaviti sporazum o pregovorima (*convenzione di negoziazione assistita*) u prisutnosti odvjetnika (uz prethodno odobrenje ili dozvolu javnog tužitelja), čime se osigurava mogućnost mirnog izvanskodskog rješenja njihova spora uz pomoć odvjetnika. Tu mogućnost mogu iskoristiti bračni drugovi koji žele sporazumno rastavu, prekid građanskopravnih učinaka njihova braka ili njegov prestanak, ili izmjenu uvjeta kojima je uređena njihova rastava ili razvod, čak i ako imaju djecu koja još nisu punoljetna ili jesu punoljetna, ali imaju teški invaliditet ili nisu financijski neovisna. Na taj način par može spriječiti pokretanje sudskog postupka (članci 2. i 6.);

2) ako nemaju djecu koja još nisu punoljetna ili jesu punoljetna, ali imaju teški invaliditet ili nisu financijski neovisna, bračnim drugovima nedavno je dana mogućnost da pred matičarom postignu sporazum kojim potvrđuju zakonsku rastavu ili prestanak građanskopravnih učinaka njihova braka ili izmjenu uvjeta kojima je uređena njihova rastava ili razvod (članak 12.).

11 Gdje trebam podnijeti zahtjev (molbu) za razvod/zakonsku rastavu/poništenje braka? Koje formalnosti treba poštovati i koje dokumente moram priložiti zahtjevu?

Cijelo je pitanje reformirano člankom 3. stavkom 33. Zakonodavne uredbe br. 149 od 10. listopada 2022., kojim je u Zakon o parničnom postupku uvedena glava IV.-bis (pravila za postupke koji se odnose na osobe, maloljetnike i obitelji).

Kao rezultat tih izmjena, u poglavlju III. Građanskog zakonika uveden je novi odjeljak II., koji se odnosi na postupke za rastavu, poništenje ili prestanak građanskih učinaka braka, raskid životnog partnerstva i uređivanje izvršavanja roditeljske odgovornosti, kao i izmjene relevantnih uvjeta.

U skladu s člankom 473.-bis stavkom 1. Zakona o parničnom postupku, osim ako je zakonom predviđeno drukčije, zahtjev se mora podnijeti Sudu za osobe, maloljetnike i obitelji (*Tribunale per le persone, per i minorenni e le famiglie*), koji odlučuje u vidu sudišta; međutim, predmet može saslušati i ispitati delegirani član sudišta. Mjesno je nadležan sud u mjestu u kojem dijete ima uobičajeno boravište ako se u postupku trebaju poduzeti mjere koje se odnose na maloljetno dijete; u svim drugim slučajevima primjenjuju se opća pravila o mjesnoj nadležnosti te je stoga kriterij boravište tuženika (članak 473.-bis.11. Zakona o parničnom postupku). Ako se tuženiku ne može ući u trag ili boravi u inozemstvu, nadležan je sud u mjestu boravišta tužitelja ili, ako tužitelj ima boravište u inozemstvu, predmet može rješavati bilo koji sud u Italiji.

Podneseni zahtjev mora sadržavati:

1. naziv suda kojem se podnosi zahtjev;
2. ime, prezime, mjesto i datum rođenja, državljanstvo, prebivalište, boravište te porezni identifikacijski broj tužitelja i tuženika te zajedničke djece stranaka ako su maloljetnici ili punoljetna djeca koja nisu financijski neovisna ili imaju teški invaliditet te drugih osoba na koje se odnose zahtjevi ili postupci;
3. ime, prezime i porezni identifikacijski broj zakonskog zastupnika, zajedno s navodom o punomoći;
4. predmet zahtjeva;
5. jasan i sažet prikaz činjeničnih i pravnih osnova na kojima se temelji zahtjev, zajedno s traženim oblikom rješenja;
6. popis dokaza na koje se tužitelj želi pozvati i dokumente koje prilaže spisu.

U zahtjevu se mora navesti i postojanje drugih postupaka koji se u cijelosti ili djelomično odnose na iste ili povezane zahtjeve. Zahtjevu se mora priložiti preslika svih mjera, uključujući privremene mjere, koje su već poduzete u tom postupku.

Dokumenti iz članka 473.a.12. stavka 3. uvijek moraju biti priloženi zahtjevu i odgovoru na njega, posebno:

1. porezne prijave za posljednje tri godine;
2. dokumentirani dokazi o vlasništvu stvarnih prava nad upisanom nekretninom i pokretnom imovinom, kao i dionicama;
3. bankovni i financijski izvještaji za posljednje tri godine.

U skladu s odredbama članka 473.-bis.49. Zakona o parničnom postupku stranke u zahtjevu za pokretanje postupka zakonske rastave mogu podnijeti i zahtjev za razvod ili prestanak građanskih učinaka braka i povezanih zahtjeva. Zahtjevi podneseni na taj način dopušteni su nakon isteka roka utvrđenog zakonom u tu svrhu i nakon što presuda kojom se proglašava zakonska rastava postane pravomoćna.

Zahtjev se mora podnijeti nadležnom sudu zajedno s dokumentima na koje se u njemu upućuje.

U roku od tri dana od podnošenja zahtjeva predsjednik određuje izvjestitelja kojeg se može ovlastiti za saslušanje te zakazuje saslušanje za prvo pojavljivanje stranaka, pri čemu određuje rok za pojavljivanje tuženika. Tuženik se mora pojaviti najmanje 30 dana prije saslušanja. Predsjednik imenuje posebnog skrbnika ako je ispitanik mentalno bolestan ili pravno nesposoban.

Najduže vrijeme između datuma podnošenja zahtjeva i saslušanja iznosi 90 dana.

Člankom 473.-bis.51. uređen je postupak u vezi sa zajedničkim zahtjevima stranaka.

Zajednički zahtjev koji se odnosi na postupak iz članka 473.-bis.47. podnosi se sudu u mjestu boravišta ili prebivališta bilo koje od stranaka. Zahtjev moraju potpisati stranke i mora sadržavati pojedinosti o dohotku i imovini u posljednje tri godine, troškovima koje snose stranke te uvjetima povezanim s potomstvom i gospodarskim odnosima. Stranke zahtjevom mogu potpuno ili djelomično urediti i svoje imovinske odnose. Ako žele iskoristiti mogućnost zamjene saslušanja podnošenjem pisanih bilješki, to moraju zatražiti u zahtjevu, navodeći da ne žele pomirenje i uz priložene dokumente iz članka 473.a.13. stavka 3. Nakon podnošenja predsjednik zakazuje saslušanje kako bi se stranke pojavile pred sucem izvjestiteljem te organizira slanje dokumenata javnom tužitelju, koji daje svoje mišljenje najkasnije tri dana prije datuma saslušanja. Sudac na saslušanju, nakon što sasluša stranke i primi na znanje njihovu želju da se ne pomire, upućuje predmet na donošenje odluke. Sudac uvijek može zatražiti pojašnjenja ako je to potrebno i zatražiti od stranaka da podnesu dokumente iz članka 473.a.12. stavka 3. Sudište izdaje nalog kojim odobrava ili uzima na znanje dogovore između stranaka. Ako su dogovori u sukobu s interesima djece, poziva stranke i navodi izmjene koje treba unijeti te, u slučaju neprikladnog rješenja, odbija zahtjev u sadašnjem obliku. U slučaju zajedničkog zahtjeva za izmjenu uvjeta koji se odnose na izvršavanje roditeljske odgovornosti u pogledu djece i financijskih doprinosa za njih ili stranke, predsjednik imenuje izvjestitelja koji, nakon što dobije mišljenje javnog tužitelja, izvješćuje u vijećima. Sudac nalaže da se stranke osobno pojave kada to zajednički zatraže ili ako su potrebna pojašnjenja u vezi s novim predloženim uvjetima.

12 Mogu li dobiti pravnu pomoć za pokrivanje troškova postupka?

Moguće je dobiti pravnu pomoć (*patrocinio a spese dello Stato*) i osigurati zastupanje bez plaćanja odvjetničkih troškova i ostalih sudskih pristojbi. Pravna pomoć dostupna je i stranim državljanima koji zakonito borave u Italiji. Uvjeti prihvatljivosti utvrđeni su u Zakonu br. 217 od 30. srpnja 1990. i u popisu činjenica o pravnoj pomoći. Zahtjeve za pravnu pomoć potrebno je predati odgovarajućoj odvjetničkoj komori (*consiglio dell'ordine degli avvocati*). Vidjeti internetske stranice odvjetničkih komora (npr. za rimsku odvjetničku komoru) i internetske stranice Ministarstva pravosuđa.

Izvori: Zakon br. 217 od 30. srpnja 1990., kako je izmijenjen na temelju Zakona br. 134 od 29. ožujka 2001.

13 Je li moguće uložiti žalbu na odluku povezanu s razvodom/zakonskom rastavom/poništenjem braka?

Protiv zakonske rastave, razvoda ili poništaja moguće je podnijeti žalbu. Žalba se podnosi zahtjevom koji mora sadržavati informacije propisane u članku 342. Zakona o parničnom postupku.

14 Što treba učiniti kako bi se u ovoj državi članici priznala odluka o razvodu/zakonskoj rastavi/poništenju braka koju je izdao sud u drugoj državi članici?

Odluke donesene u državi članici prije 1. kolovoza 2022. provode se u drugim državama članicama u skladu s

jedinstvenim pravilima o priznavanju utvrđenima u Uredbi (EZ) br. 2201/2003 („Bruxelles II.a”). Odluke donesene nakon 1. kolovoza 2022. priznaju se u državama članicama EU-a na temelju Uredbe (EU) 2019/1111 od 25. lipnja 2019. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o međunarodnoj otmici djece („Bruxelles II.b”).

U skladu s objema uredbama priznavanje sudskih odluka u bračnim je sporovima automatsko. Odluke o razvodu, rastavi i poništenju protiv kojih više nije moguće podnijeti žalbu u državi članici podrijetla provode se zajedno s odgovarajućom ispravom, a da pritom nije potrebno ažurirati upise u matične knjige zamoljene države članice. Osim toga, izvansudski sporazumi u bračnim sporovima (kao što su sporazumi o pregovorima sklopljeni na kraju postupka predviđenog Uredbom sa zakonskom snagom br. 132 od 12. rujna 2014., pretvorenom u Zakon br. 162 od 10. studenoga 2014.) provode se unutar EU-a s obzirom na Uredbu Bruxelles II.b.

Svaka zainteresirana strana može zatražiti izjavu o tome mora li se strana presuda priznati ili ne; razlozi za odbijanje priznavanja izričito su i sveobuhvatno predviđeni u primjenjivoj uredbi. Tužba, u obliku zahtjeva sudu (*ricorso*), mora se podnijeti žalbenom sudu (*corte di appello*) koji ima mjesnu nadležnost u mjestu izvršenja presude u skladu s talijanskim nacionalnim zakonodavstvom. Sud donosi odluku odmah i bez saslušanja druge stranke te se podnositelja zahtjeva obavješćuje o presudi. U skladu s člankom 30.-bis Zakonodavne uredbe br. 150 od 1. rujna 2011., kako je izmijenjena Zakonodavnom uredbom br. 149/2022, postupak se vodi u vijećima, bez druge stranke.

15 Kojem se sudu moram obratiti kako bih se usprotivio priznavanju odluke o razvodu/zakonskoj rastavi/poništenju braka koju je izdao sud u drugoj državi članici? Koji se postupak primjenjuje u takvim slučajevima?

Protiv rješenja donesenog u vijećima može se podnijeti žalba u roku od 60 dana od njegove dostave.

Protiv rješenja donesenog na temelju tog prigovora moguće je podnijeti žalbu Kasacijskom sudu (vidjeti priloge Uredbi).

16 Koje zakonodavstvo u vezi s razvodom sud primjenjuje u postupcima između supružnika koji ne žive u ovoj državi članici ili su različitih nacionalnosti?

Italija je stranka Uredbe (EU) br. 1259/2010 o provedbi pojačane suradnje u području prava primjenjivog na razvod braka i zakonsku rastavu (Rim III.) Pravo mjerodavno za postupke razvoda braka i zakonske rastave koji se odnose na situacije koje uključuju strane elemente jest ono koje su stranke odabrale u skladu s odredbama članka 5., 6. i 7. Uredbe, a u nedostatku izbora, ono koje je određeno povezujućim čimbenicima predviđenima u članku 8. Primjenjuju se jedinstvena ograničenja primjene stranog prava utvrđena tom uredbom.

Osim toga, i članak 31. Zakona br. 218 od 31. svibnja 1995. o reformi talijanskog međunarodnog privatnog prava, kako je izmijenjen Zakonodavnom uredbom br. 149/2022 i primjenjiv kad god se ne primjenjuje ujednačeno europsko međunarodno privatno pravo, u potpunosti upućuje na pravila predviđena Uredbom br. 1259/2010, pojašnjavajući da stranke mogu odrediti mjerodavno pravo uzajamnim dogovorom pisanim putem, u smislu njezina članka 5., i da se ono može odrediti i tijekom postupka, do zaključenja saslušanja kod prvog pojavljivanja stranaka, čak i izjavom bračnih drugova u zapisniku, osobno ili putem posebnog pravnog zastupnika.

Ova je internetska stranica dio portala [Vaša Europa](#).

Važno nam je vaše [mišljenje](#) o korisnosti pruženih informacija.

■ Posljednji put ažurirano: 10/12/2024

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJN-a. Prijevode je napravila služba

Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.